

UZASADNIENIE

Powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. 8971,55 zł wraz z odsetkami. Uzasadził roszczenie brakiem zapłaty przez pozwanego ceny sprzedanego mu wyposażenia lokalu gastronomicznego.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Jednocześnie złożył pozew wzajemny, w którym wniósł o zasądzenie od powoda 31 017,71 zł wraz z odsetkami. Uzasadził pozew wzajemny brakiem zapłaty opłat franczyzowych oraz należnością kar umownych.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

14 maja 2016 r. strony zawarły umowę franczyzy, w ramach której pozwany jako franczyzodawca – posiadający prawa do nazwy i znaku towarowego „Orientacja – jadłodajnia azjatycka” oraz prawa autorskie do receptur i procedur opisanych w tzw. „podręczniku operacyjnym” – udzielił powodowi jako franczyzobiorcy licencji do korzystania z wymienionych praw w ramach działalności gospodarczej powoda polegającej na prowadzeniu lokalu gastronomicznego w sieci franczyzowej pozwanego (§ 1 i 2 umowy). Lokal gastronomiczny powoda mieścił się przy ul. (...) w W. (§ 8 ust. 2 umowy). Umowa franczyzy została zawarta na 2 lata (§ 6 umowy).

Powód zobowiązał się w umowie do uiszczania miesięcznej opłaty franczyzowej w wysokości 3000 zł netto, podlegającej podwyższeniu o podatek VAT. Termin płatności został oznaczony na „7 dni po zakończeniu miesiąca na podstawie faktury” (§ 9 ust. 2-3 umowy).

Powód zobowiązał się do urządzenia lokalu w sposób zgodny z projektami, wizualizacjami i wymogami technologicznymi przedstawionymi przez franczyzodawcę. Możliwość korzystania przez powoda z objętych licencją praw uzależniona została od pozytywnego odbioru lokalu powoda przez franczyzodawcę – pod względem zgodności wykończenia, oznakowania i wyposażenia ze standardami sieci franczyzowej (§ 4 ust. 3-5 w zw. z § 8 ust. 8 i § 1 umowy).

F. miał prawo do przeprowadzania kontroli działalności franczyzobiorcy w zakresie rzetelności rozliczeń i utrzymywania standardów opisanych w tzw. „podręczniku operacyjnym”. Kontrola obejmowała dokumentację oraz sposób postępowania personelu. Wyniki kontroli ujęte w protokole miały być wyznacznikiem wywiązywania się franczyzobiorcy z warunków umowy (§ 10 ust. 1 i 2 w zw. z § 1 umowy).

W przypadku naruszania zasad opisanych w umowie i tzw. „podręczniku operacyjnym” franczyzodawca zastrzegł prawo do obciążenia powoda karami umownymi w wysokościach wskazanych w umowie (§ 13 umowy).

(umowa franczyzy k. 14-24)

W początkowym okresie prowadzenia przez powoda lokalu gastronomicznego doszło z jego strony do naruszeń procedur i zasad opisanych w tzw. „podręczniku operacyjnym”:

- nie zamontował wentylacji nawiewnej,
- prowadził działalność marketingową na portalach społecznościowych,
- nie oznakował pojazdu służącego do dostawy posiłków na wynos,
- dokonywał zakupu produktów spożywczych z pominięciem dostawców wskazywanych przez franczyzodawcę,
- nie stosował się o receptur i zaleceń produkcyjnych,
- urządził i wyposażył lokal niezgodnie z projektami i wizualizacjami przekazanymi przez franczyzodawcę.

(okoliczności bezsporne, nadto: pkt 4 preambuły, art. 3 ust. 1 i 4 ust. 1 porozumienia z 26.11.2016 r. k. 75-76, zeznania W. K. k. 184)

Strony w porozumieniu z 25 listopada 2016 r. potwierdziły fakt zaistnienia wymienionych wyżej naruszeń, a powód uznał dług wobec pozwanego w wysokości 8500 zł z tytułu kar umownych należnych za dokonane naruszenia. Uznał ponadto dług w wysokości 5535 zł z tytułu opłat franczyzowych należnych za okres od 14 września 2016 r. do 31 października 2016 r. (art. 4 porozumienia). Strony przewidziały w porozumieniu 8-miesięczny okres karencji, w toku którego francyzodawca był uprawniony do przeprowadzenia kontroli w lokalu zgodnie z postanowieniami umowy, a po upływie którego francyzodawca zobowiązał się do wystawienia opinii (art. 5 porozumienia). W przypadku opinii pozytywnej, francyzodawca zobowiązał się do złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się roszczeń o zapłatę kar umownych oraz opłat franczyzowych objętych porozumieniem (art. 6 ust. 1 porozumienia). W przypadku opinii negatywnej, francyzodawca uprawniony był do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia oraz do podjęcia środków zmierzających do dochodzenia roszczeń pieniężnych z tytułu kar umownych i opłat franczyzowych objętych porozumieniem (art. 6 ust. 2 porozumienia).

(porozumienie k. 75-78, zeznania M. B. k. 183, zeznania W. K. k. 184)

W okresie wykonywania umowy franczyzy strony dokonywały ustnych uzgodnień co do tego, że francyzodawca nie będzie wymagał od powoda zapłaty opłat franczyzowych w całości lub w części. Strony porozumiały się co do tego, że w okresie od listopada 2016 r. do stycznia 2017 r. pozwany nie będzie wystawiać faktur tytułem opłat franczyzowych i w związku z tym nie będzie żądać ich zapłaty. W dalszym okresie od lutego 2017 r. do czerwca 2017 r. strony porozumiały się co do tego, że wysokość opłaty franczyzowej wynosić będzie 500 zł netto (615 zł brutto). Faktury w takiej wysokości wystawił pozwany i zostały one w całości opłacone.

(zeznania H. P. k. 182v, M. B. k. 183, W. K. k. 184, wiadomości e-mail k. 116, 122, faktura k. 124)

Po zawarciu porozumienia z 25 listopada 2016 r. pozwany przeprowadzał kontrole lokalu powoda, m.in. 19 kwietnia 2017 r. oraz 9 sierpnia 2017 r.. Przedstawiciel pozwanego 9 sierpnia 2017 r. stwierdził brak nieprawidłowości, przekazując jednocześnie w protokole uwagi dotyczące uszkodzonych drzwi do toalety, zaopatrzenia w środki higieny oraz braku oznakowania samochodów wykorzystywanych do dostawy posiłków na wynos.

(korespondencja k. 120-121, protokół k. 117-119, zeznania H. P. k. 182v, M. B. k. 183v)

Pomimo upływu wskazanego w porozumieniu z 25 listopada 2016 r. okresu karencji nie została sporządzona opinia wynikająca z art. 6 tego porozumienia.

(zeznania W. K. k. 184)

Z końcem września 2017 r. powód zakończył działalność lokalu gastronomicznego.

(okoliczność bezsporna)

W październiku 2017 r. strony umówiły się, że powód sprzeda pozwanemu część wyposażenia lokalu za cenę 15 971,55 zł. Wyposażenie objęte umową zostało wydane w całości pozwanemu. Powód wystawił za sprzedaż:

- fakturę VAT z 30 października 2017 r. na 7000 zł z terminem płatności do 2 listopada 2017 r.,
- fakturę VAT z 5 grudnia 2017 r. na 8971,55 zł z terminem płatności do 8 grudnia 2017 r.

Pozwany opłacił wyłącznie należność wynikającą z faktury z 30 października 2017 r.

(okoliczności bezsporne, nadto: faktury z wykazami k. 33-34, 36-37, korespondencja e-mail k. 25-32, zeznania H. P. k. 183, M. B. k. 183v, W. K. k. 184)

Powód w toku realizacji umowy franczyzy zapłacił należności ze wszystkich wystawionych faktur.

(korespondencja e-mail k. 116, zeznania M. B. k. 183v, W. K. k. 184v).

7 marca 2018 r. powód złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy franczyzy ze skutkiem natychmiastowym.

(oświadczenie k. 79)

W odpowiedzi 15 marca 2018 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty 54 849,20 zł, w tym 17 000 zł kar umownych oraz 46 958,22 zł niezapłaconych opłat franczyzowych. Pozwany wskazał, że żądana kwota uwzględnia potrącenie wierzytelności powoda w wysokości 9102,02 zł ceny sprzedaży wyposażenia lokalu (8971,55 zł powiększone o odsetki skapitalizowane).

(odповідź k. 80-82)

Stan faktyczny sąd ustalił na podstawie wyżej powołanych dowodów. Bezsporne były okoliczności wynikające z zawartej umowy franczyzy oraz porozumienia z 25 listopada 2016 r., w tym dotyczące naruszeń obowiązków powoda stwierdzonych w porozumieniu.

Sąd ustalił, że strony dokonywały ustnych modyfikacji treści umowy franczyzy. Istotną modyfikacją było zaniechanie przez powoda żądania zapłaty opłat franczyzowych za okres od listopada 2016 r. do stycznia 2017 r. Okoliczność tę sąd ustalił na podstawie zeznań stron - spójnych co do tego, że w okresie tym nie były wystawiane faktury tytułem opłat franczyzowych. Strony spójnie zeznały także o tym, że za okres od lutego do czerwca 2017 r. pozwany żądał i wystawił faktury z tytułu opłat franczyzowych wyłącznie na 615 zł (500 zł netto). W tym zakresie W. K. zeznał (1:37:30), że zrezygnował z opłat franczyzowych w części, licząc na wzmożenie działań marketingowych przez powoda. Wskazał, że było to zawieszenie, a nie rezygnacja z tych opłat (1:40:20). M. B. potwierdził fakt niewystawiania faktur oraz zeznał, że przed okresem wystawiania faktur na 615 zł, nie było ze strony pozwanego oczekiwania zapłaty opłat franczyzowych. Ogólne potwierdzenie czasowego obniżenia opłat franczyzowych znalazło się w zeznaniach H. P..

Strony zgodnie zeznały, co znalazło potwierdzenie w wiadomości e-mail z 7 grudnia 2017 r., że powód w toku wykonywania umowy rozliczył się z należności wynikających z wystawionych faktur. Bezsporne było również, że powód zapłacił zaległe 119,18 zł wynikające z wymienionej wiadomości e-mail.

Zasadniczo zgodne zeznania złożyły strony na okoliczność braku wystawienia przez pozwanego opinii w trybie przewidzianym w porozumieniu z 25 listopada 2016 r. przy jednoczesnym prowadzeniu kontroli działalności lokalu wynikających z umowy franczyzy.

Okoliczności faktyczne wynikające z zeznań świadka A. S. nie miały natomiast istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Pierwotnym stosunkiem prawnym łączącym strony była umowa franczyzy, będąca umową nienazwaną (art. 353 k.c.), której istota sprowadza się do odpłatnego udostępnienia przez franczyzodawcę (w tym przypadku pozwanego) do korzystania przez franczyzobiorcę (w tym przypadku powoda) z kompleksu praw na dobrach niematerialnych objętych franczyzą. Przedsięwzięcie gospodarcze powoda było nieudane i we wrześniu 2017 r. zakończył on działalność lokalu gastronomicznego prowadzonego w oparciu o umowę franczyzy.

Roszczenie powoda wynikało z umowy sprzedaży, którą strony zawarły w październiku 2017 r., a której przedmiotem były elementy wyposażenia lokalu gastronomicznego. W niniejszej sprawie bezsporne było zawarcie tej umowy, jej wykonanie przez powoda (wydanie pozwanemu przedmiotu sprzedaży w całości i przeniesienie jej własności), zapłata przez pozwanego części ceny 7000 zł oraz brak zapłaty pozostałej części w wysokości 8971,55 zł (art. 535 k.c.).

W świetle tych okoliczności powództwo o zapłatę nieuiszczonej części ceny było zasadne w całości i było zgodne z regułą realnego wykonywania zobowiązań (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2016 r., I CSK 626/15).

Biorąc pod uwagę, że pozwany nie kwestionował terminu płatności świadczenia wynikającego z faktury z 5 grudnia 2017 r., a także opłacił wcześniej wystawioną fakturę z 30 października 2017 r. opiewającą na część ceny, sąd przyjął, że termin wymagalności świadczenia wynikał z faktury - 9 grudnia 2017 r. W związku z tym sąd zasądził na rzecz powoda odsetki ustawowe za opóźnienie od daty wymagalności świadczenia na podstawie art. 481 k.c.

W ramach powództwa głównego strona pozwana zgłosiła zarzut potrącenia, który okazał się niezasadny. Istota zgłoszonego zarzutu potrącenia była tożsama z istotą powództwa wzajemnego, które sąd również ocenił jako w całości bezzasadne.

Na 31 017,71 zł dochodzone przez pozwanego powództwem wzajemnym składały się dwie grupy roszczeń wynikających z łączącego strony stosunku umownego franczyzy:

- z tytułu kary umownej w wysokości 8500 zł wraz ze skumulowanymi odsetkami w wysokości 316,25 zł – łącznie 8816,25 zł,
- z tytułu nieopłaconych opłat franczyzowych za okres od 14 września 2016 r. do 31 października 2016 r. w wysokości 5535 zł wraz ze skumulowanymi odsetkami w wysokości 205,93 zł – łącznie 5740,93, a także za okres od listopada 2016 r. do stycznia 2017 r. oraz za lipiec 2017 r. tj. 14 760 zł wraz ze skumulowanymi odsetkami w wysokości 1700,53 zł – łącznie 16 460,53 zł.

Roszczenie o zapłatę opłat franczyzowych pozwany (powód wzajemny) wywodził z § 9 ust. 2-3 umowy franczyzowej, przewidującej obowiązek uiszczenia przez powoda miesięcznej opłaty franczyzowej 3000 zł netto - "w terminie 7 dni po zakończeniu miesiąca na podstawie faktury". W ocenie sądu § 9 ust. 3 umowy należało interpretować w ten sposób, że warunkiem wymagalności świadczenia było wystawienie faktury. Takie rozumienie przedmiotowego zapisu wynika z jego literalnego brzmienia, który przewiduje dwa równorzędne kryteria wymagalności świadczenia - upływ 7 dni od zakończeniu miesiąca oraz wystawienie faktury. Z brzmienia zapisu nie wynika, aby kryterium upływu 7 dni miało charakter dominujący. Przyjęcie takiego rozumienia (o dominującym charakterze terminu), powoływane w stanowisku powoda wzajemnego, czyniłoby część tego postanowienia umownego w zakresie warunku "na podstawie faktury" zapisem normatywnie pustym i przez to zbędnym. W tym miejscu ponownie dyrektywy wykładni językowej sprzeciwiają się akceptacji zbędności części postanowienia umownego.

Dodatkowego argumentu za taką interpretacją § 9 umowy dostarcza dyrektywa interpretacyjna in dubio contra proferentem, według której wątpliwości co do znaczenia postanowień umownych powinny być tłumaczone na niekorzyść jej autora. Ryzyko wątpliwości wynikających z niejasnych postanowień umowy, nie dających usunąć się w drodze wykładni, powinna bowiem ponosić strona, która zredagowała umowę. Zasada ta, mająca swoje źródło normatywne w art. 65 § 2 k.c. i 385 k.c. obejmuje także stosunki bez udziału konsumentów (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 października 2014 r., IV CSK 10/14, wyrok Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2007 r., IV CSK 95/07).

W ocenie sądu przyjęta wykładnia pozostaje w zgodzie z treścią art. 455 k.c. Strony mają swobodę w kształtowaniu swoich zobowiązań, a w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy swoboda ta nie wyklucza uzależnienia wymagalności świadczenia od wystawienia faktury go obejmującego - jeżeli na to umówiły się strony. Sąd ocenił, że właśnie takie rozwiązanie zawarte zostało w łączącej strony umowie franczyzy. Tej ocenie nie stoi na przeszkodzie argumentacja zawarta w przywoływanym przez pozwaną orzecznictwie, albowiem dotyczy ono odmiennych stanów faktycznych, w których strony nie nadały w umowie wystawieniu faktury takiego znaczenia jak strony w niniejszej sprawie.

Do przyjęcia takiej interpretacji § 9 ust. 3 umowy skłaniają nie tylko dyrektywy wykładni językowej, ale również analiza postępowania stron w toku realizacji umowy, która może stanowić wskazówkę przy odkodowywaniu zgodnego zamiaru stron umowy (art. 65 k.c., por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2005 r., II CK 122/05). Na żadnym

etapie wykonywania umowy pozwany nie domagał się spełnienia przez powoda świadczeń pieniężnych, nieobjętych wystawioną fakturą. Dotyczy to w szczególności opłat franczyzowych za okres od listopada 2016 r. do stycznia 2017 r. oraz za lipiec 2017 r. W tym zakresie w wiadomości e-mail z grudnia 2017 r. (k. 116) pozwany potwierdził brak zaległości płatniczych po stronie powoda. Pozwany w zeznaniach W. K. przyznał, że doszło za porozumieniem stron do "zawieszenia" płatności opłat franczyzowych. Pozwany zatem świadomie wstrzymywał się z wystawianiem faktur, tym samym nie dopuszczając do wymagalności części opłat franczyzowych. Do tego, w okresie od lutego do czerwca 2017 r. pozwany wystawiał faktury na 615 zł tytułem opłat franczyzowych. Każda z tych faktur została przez powoda uregulowana, a pozwany nie zgłaszał żądań zapłaty różnicy pomiędzy kwotą opłaty franczyzowej zapisaną w umowie a kwotą uiszczoną w wysokości wynikającej z faktury.

Okoliczności te potwierdzają prawidłowość przyjętej wykładni § 9 ust. 3 umowy, że pozwany wymagał od powoda wyłącznie spełnienia świadczeń pieniężnych, w stosunku do których wystawił faktury. Wstrzymywanie się z wystawianiem faktur lub ich wystawianie w obniżonej wysokości (względem umowy pisemnej) było działaniem świadomym i podyktowane było oceną możliwości płatniczych powoda przy uwzględnieniu jego pozostałych obciążeń finansowych. Każdorazowo natomiast dopiero wystawienie faktury stanowiło warunek wymagalności świadczenia w niej ujętego, wywołując po stronie pozwanego reakcję w postaci spełnienia takiego świadczenia.

Konsekwencją dokonanej wykładni jest przyjęcie, że dochodzone pozwem świadczenia, dotyczące opłat franczyzowych za okres od listopada 2016 r. do stycznia 2017 r. oraz za lipiec 2017 r. - nie były wymagalne. W związku z tym zarzut potrącenia oraz powództwo wzajemne w tym zakresie były bezzasadne.

Pozostałe dochodzone przez pozwanego roszczenia objęte były porozumieniem z 25 listopada 2016 r. W porozumieniu tym powód uznał dług wynikający z kar umownych (8500 zł) oraz opłat franczyzowych za okres od 14 września do 31 października 2016 r. (5535 zł). Jednocześnie jednak pozwany zastrzegł, że po zakończeniu 8-miesięcznego okresu karencji wystawi powodowi opinię, a w przypadku opinii pozytywnej zrzeknie się roszczeń objętych porozumieniem.

W okolicznościach sprawy mimo upływu okresu karencji, pozwany nie wystawił żadnej opinii. Przy tym strony kontynuowały współpracę gospodarczą. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z porozumieniem w trakcie okresu karencji pozwany miał prawo do przeprowadzania kontroli w lokalu zgodnie z postanowieniami umowy. Wskazuje to, że podstawą opinii miały być wyniki tych kontroli. Znajduje to potwierdzenie w postanowieniach samej umowy:

- zgodnie z § 10 ust. 2 umowy - wyniki kontroli ujęte w protokole będą wyznacznikiem wywiązywania się franczyzobiorcy z warunków umowy,
- zgodnie z § 1 umowy - kontrola lokalu obejmowała dokumentację, postępowanie personelu i przestrzeganie innych zasad zapisanych w tzw. "podręczniku operacyjnym", a protokół kontroli przybierał formę karty oceny.

W tym kontekście należy wskazać, że w okresie karencji prowadzone były kontrole lokalu powoda (19 kwietnia 2017 r., 9 sierpnia 2017 r.), a przedstawiciel franczyzodawcy sporządzał z nich protokoły zgodnie z postanowieniami umowy. Wyniki tych kontroli były pozytywne dla powoda - nie stwierdzano istotnych nieprawidłowości, wskazywano na drobne uchybienia. Kontrole te miały charakter wieloaspektowy, co przewidywała umowa, a jednocześnie znajdowało wyraz w protokołach kontroli, obejmujących poza kwestiami czystości lokalu także kwestie postępowania pracowników, jakości posiłków oraz prawidłowości prowadzenia dokumentacji księgowo-finansowej.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że podnoszona przez pozwanego kwestia niepełnego wyposażenia lokalu nie mogła stanowić istotnego uchybienia, skoro pozwany odebrał lokal przed jego uruchomieniem jako zgodny z wymogami sieci franczyzowej (§ 4 ust. 3 i 4, § 8 ust. 8 umowy). Oznacza to, że zaakceptował sposób wyposażenia lokalu, zezwalając na rozpoczęcie jego działalności w ramach sieci franczyzowej.

Należy zwrócić uwagę, że pozwany miał obowiązek wystawienia opinii po 8 miesiącach karencji - czego nie wykonał, natomiast sama opinia mogła być wyłącznie albo pozytywna albo negatywna. Biorąc pod uwagę, że strony kontynuowały współpracę po upływie okresu karencji, a prowadzone kontrole działalności powoda były dla niego

pozytywne, sąd ocenił, że powód miał zasadne oczekiwanie uzyskania pozytywnej opinii w rozumieniu porozumienia z 25 listopada 2016 r. Nie miało to ostatecznie miejsca, zatem nie doszło także do powstania po stronie pozwanego obowiązku złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się roszczeń objętych porozumieniem (art. 6 ust. 1).

Mimo tego, sąd ocenił, że żądanie spełnienia tych świadczeń wyrażone w pozwie wzajemnym, nie zasługiwało na uwzględnienie z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego (art. 5 k.c.). Sąd miał na uwadze kwestię lojalności kontraktowej stron umowy. Obowiązek złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się roszczeń zależny był wyłącznie od zachowania samego pozwanego i uznania przez niego podstaw do wydania opinii pozytywnej. W sytuacji, w której kontynuował współpracę z powodem, dokonując zatem dorozumianej pozytywnej oceny tej współpracy, a jednocześnie formalnie nie sporządził pozytywnej opinii, jego zachowanie było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Żądanie zasądzenia świadczeń objętych porozumieniem nie zasługiwało w tych warunkach na uwzględnienie.

Z tych samych przyczyn bezzasadny był zarzut potrącenia sformułowany w odniesieniu do powództwa głównego.

O kosztach procesu z powództwa głównego sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Powód był stroną wygrywającą sprawę w całości. Na koszty procesu poniesione przez niego złożyły się opłata od pozwu w wysokości 300 zł, opłata od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz stawka wynagrodzenia pełnomocnika procesowego wykonującego zawód adwokata w wysokości 1800 zł (§ 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Powód - pozwany wzajemny wygrał również w całości sprawę z powództwa wzajemnego. O kosztach procesu w tym zakresie sąd także orzekł w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. Na koszty procesu poniesione przez pozwanego wzajemnego złożyła się wyłącznie stawka wynagrodzenia pełnomocnika procesowego wykonującego zawód adwokata w wysokości 3600 zł (§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości).

(...)